

Utvikling i sosial mobilitet over tid

Knut Røed, Frischsenteret

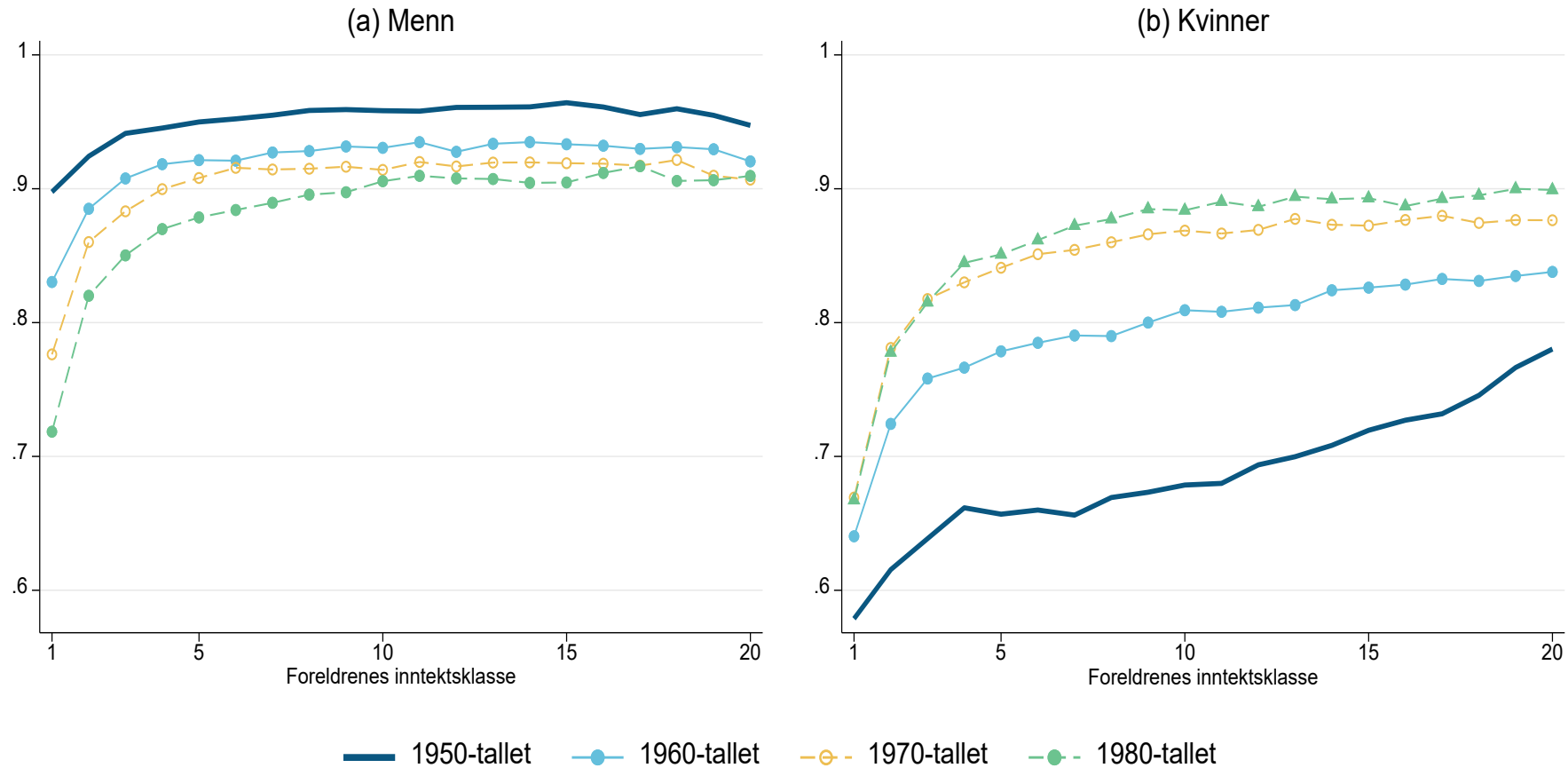
Sosial mobilitet = like muligheter for alle

- Høy sosial mobilitet forbindes med at det er liten sammenheng mellom familiebakgrunn og egne levekårsutfall, ofte med fokus på utdanning, sysselsetting og inntekt.

Levekårsutfall i norske registerdata

- Levekårsutfall målt i registerdata (for hele befolkningen):
 - Sysselsetting i voksen alder
 - (Livs)inntekt (rang)
 - Utdanning
 - Helse (mottak av uførestønad, sykdomsdiagnoser)
 - Familieetablering (det å finne en livsledsager og eventuelt få barn)
 - Overlevelse til moden alder (forventet levealder)
- Familiebakgrunn:
 - Foreldres arbeidsinntektsrang da de var i sin «beste alder»
... eller utdanning eller yrke
- Tidsperiode:
 - Foreldres inntektsrang kan identifiseres brukbart for alle født etter ca. 1952 (med foreldre som har levd tilstrekkelig lenge i Norge)

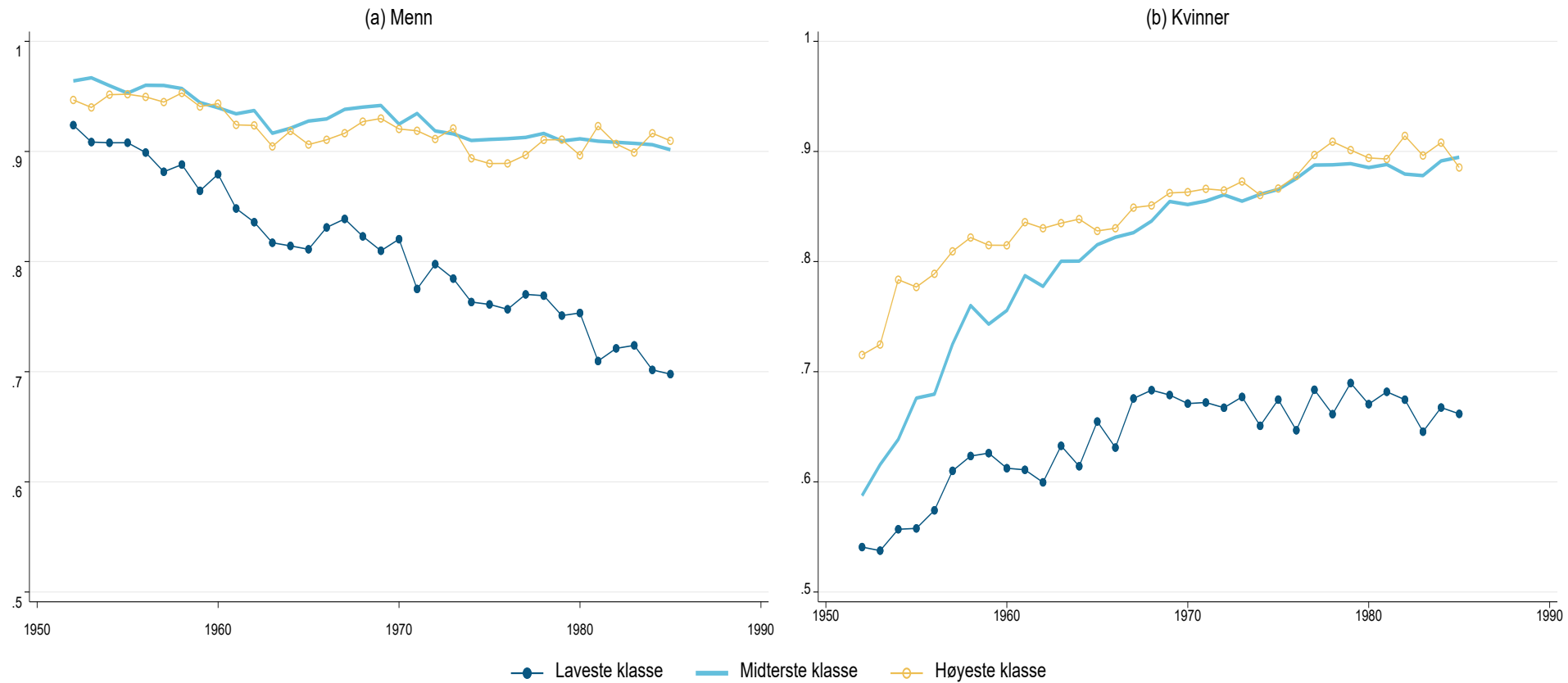
Syssestelling etter foreldres inntektsrang

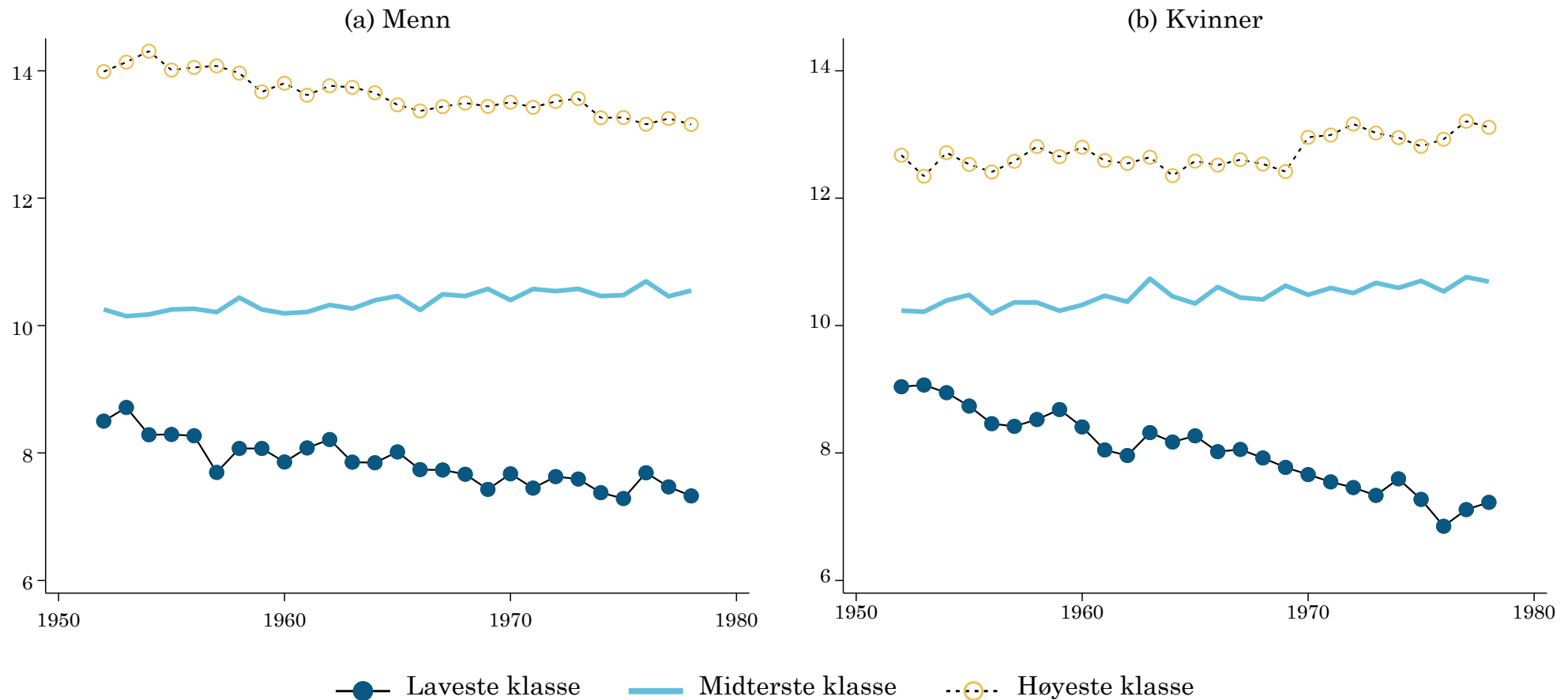
Syssestelling er definert ved at årlig yrkesinntekt overstiger 1 G i minst to av de fem årene i perioden 28–32 år, der G er folketrygdens grunnbeløp (ca. 106 000 kroner i 2021). 1950-tallet omfatter her fødselskohortene 1952–59, 60-tallet 1960–69, 70-tallet 1970–79 og 80-tallet 1980–85.

Kilde: Markussen og Røed (2022): Inntektsulikhet og intergenerasjonell mobilitet, Det norske samfunn

Sysselelsettlngsutvleklng etter familiebakgrunn og fødselsår

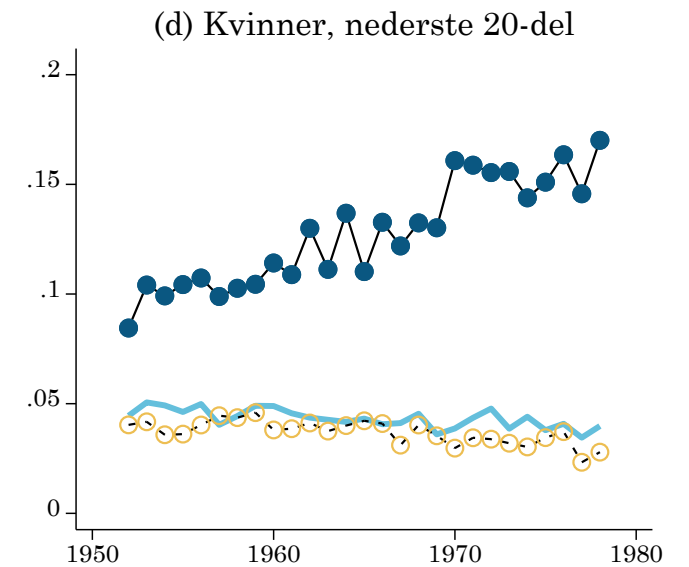
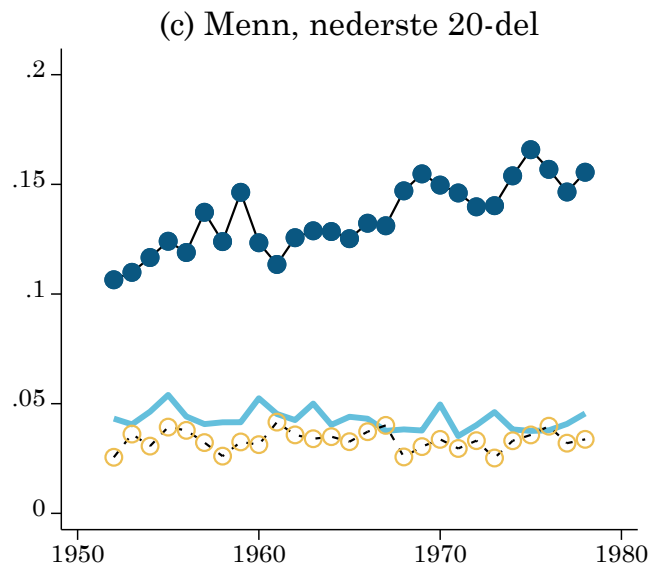
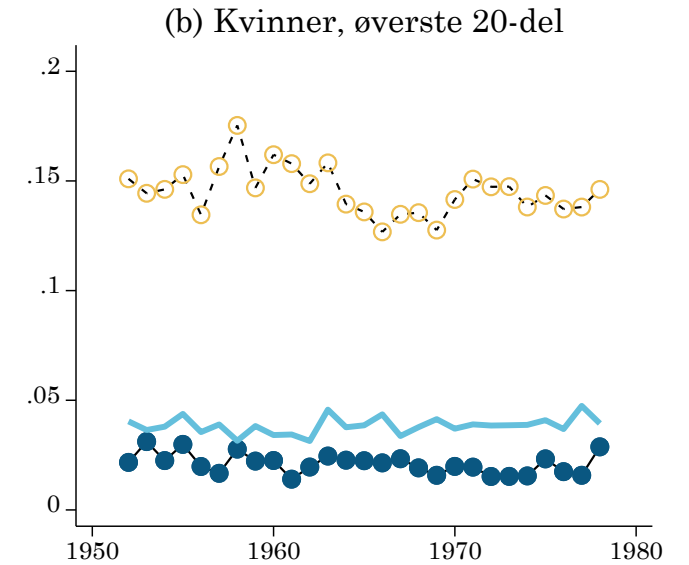
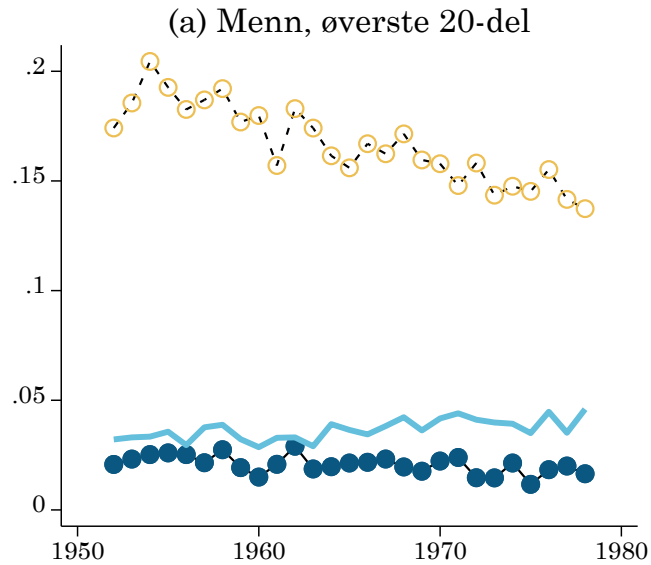
Inntektsrang (alder 35-39) i kjønnsspesifikk inntektsfordeling

Klassereisen

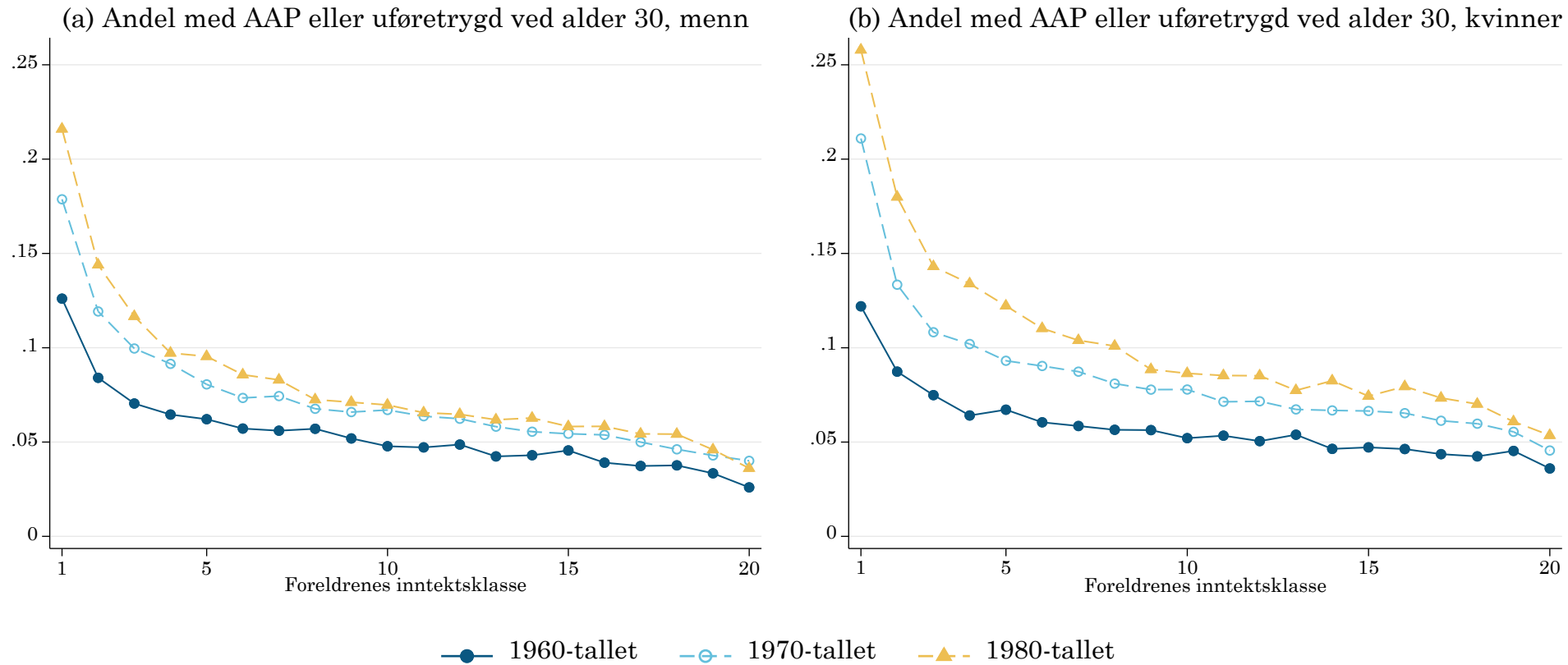
Færre av dem født inn i de rikeste hjemmene ender selv opp der.

Færre av dem født inn i de fattigste hjemmene kommer seg opp.

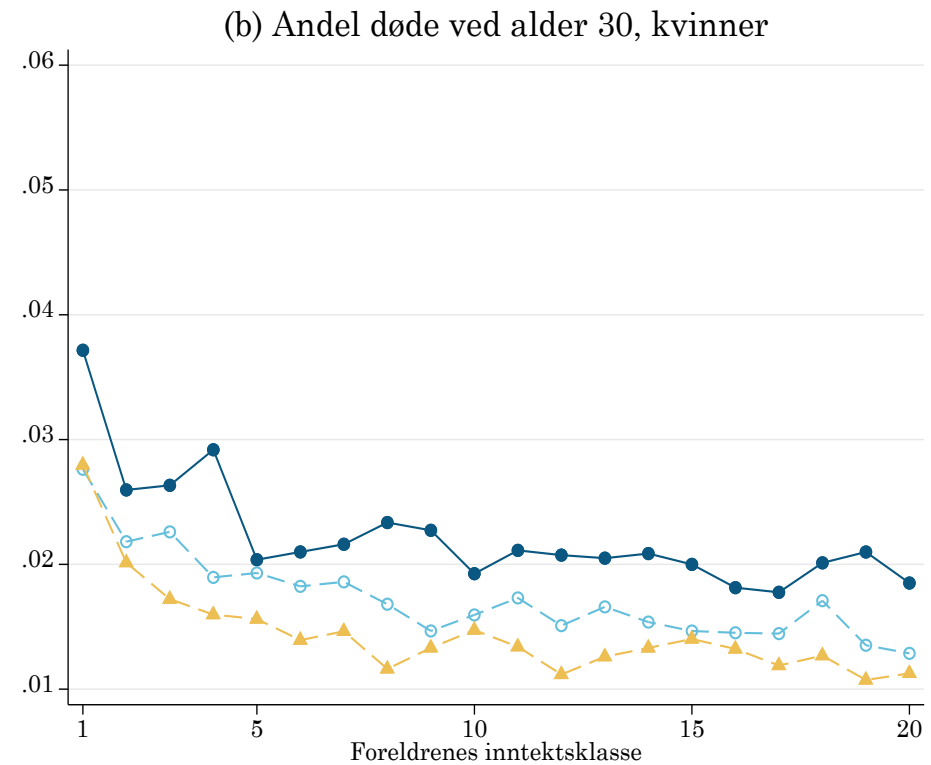
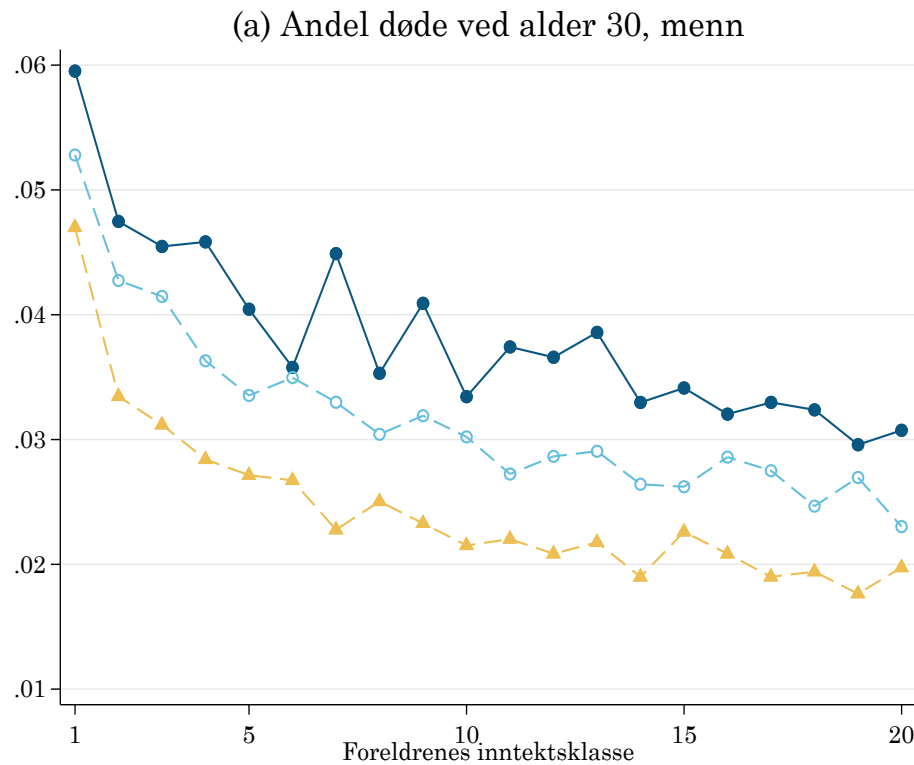

● Laveste klasse — Midterste klasse - - ○ - - Høyeste klasse

Andel med uførestønnad ved alder 30 etter foreldrebakgrunn og fødselsår

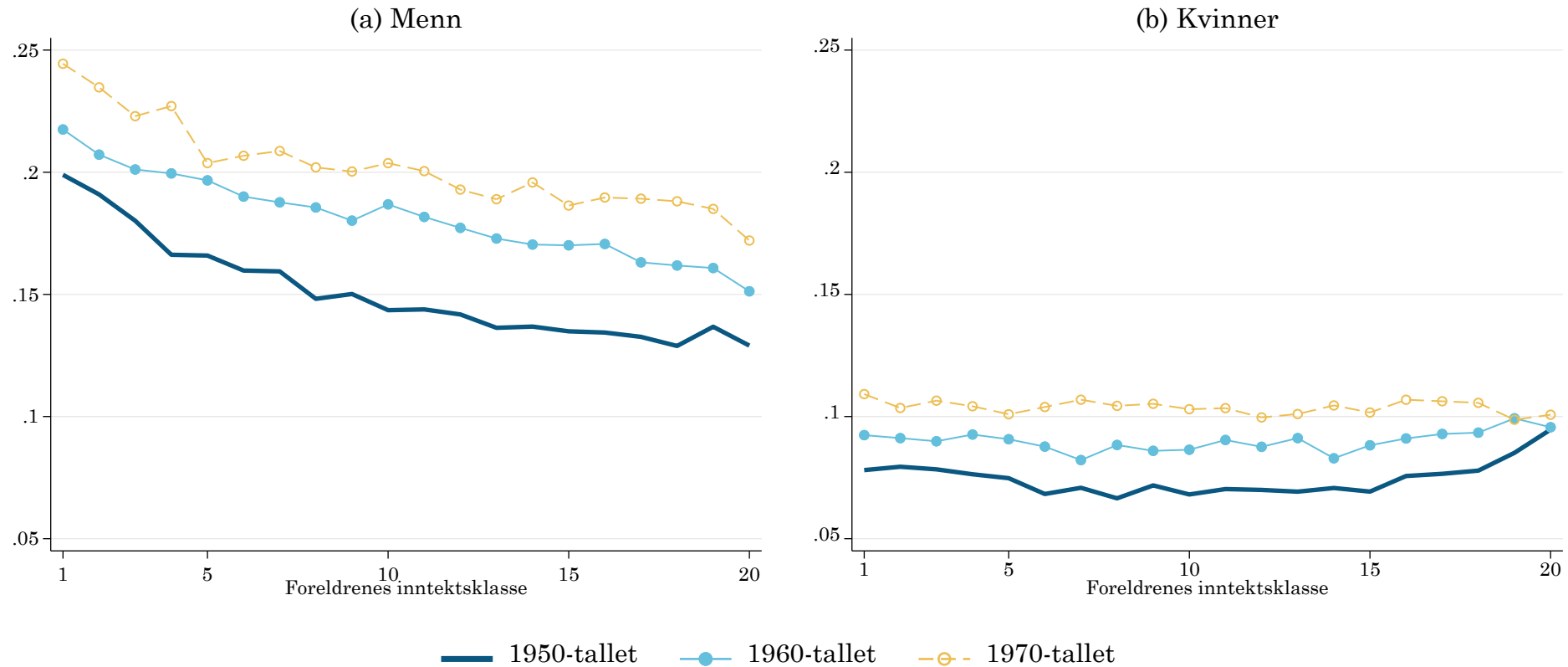

Andel døde før alder 30 etter foreldrebakgrunn og fødselsår

—●— 1960-tallet -○- 1970-tallet -▲- 1980-tallet

Andel som aldri har stiftet familie innen alder 40 etter familiebakgrunn og fødselsår

Mulige årsaker til fallende sosial mobilitet fra lavinntektsfamilier

- Økende avkastning av kompetanse/utdanning
 - Teknologi
 - Globalisering/handel
 - Innvandring
- Økende ulikhet
- Økende segregering
 - Men: En ulempe for barn fra alle samfunnslag å vokse opp i segregert nabolag (Simen Markussen og Knut Røed (2023): Are Richer Neighborhoods Always Better for the Kids? *Journal of Economic Geography*)

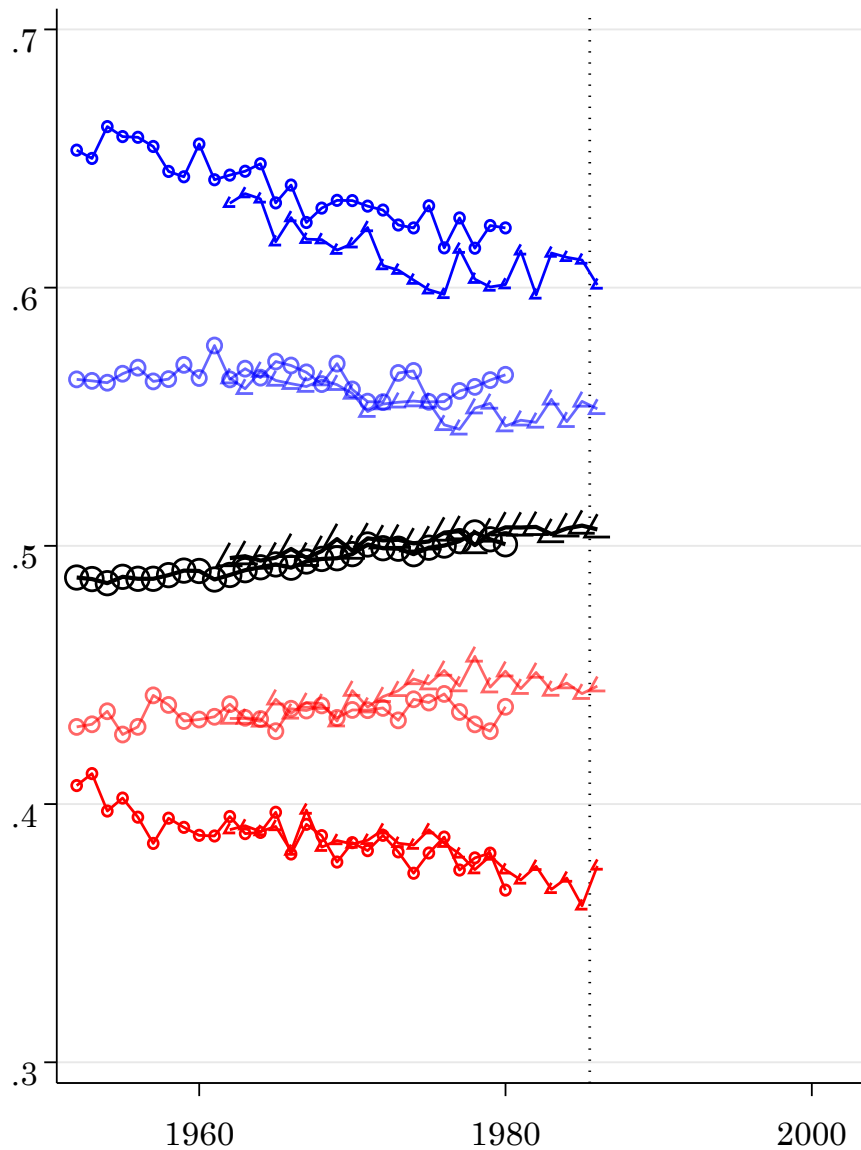
Kan det ha snudd for yngre fødselskull?

- Massiv barnehageutbygging har flyttet mye av «oppdrageransvaret» fra familien til fellesskapet
- Økt satsing på skole (flere år, flere skoletimer, og mer utbygde fritidsordninger)

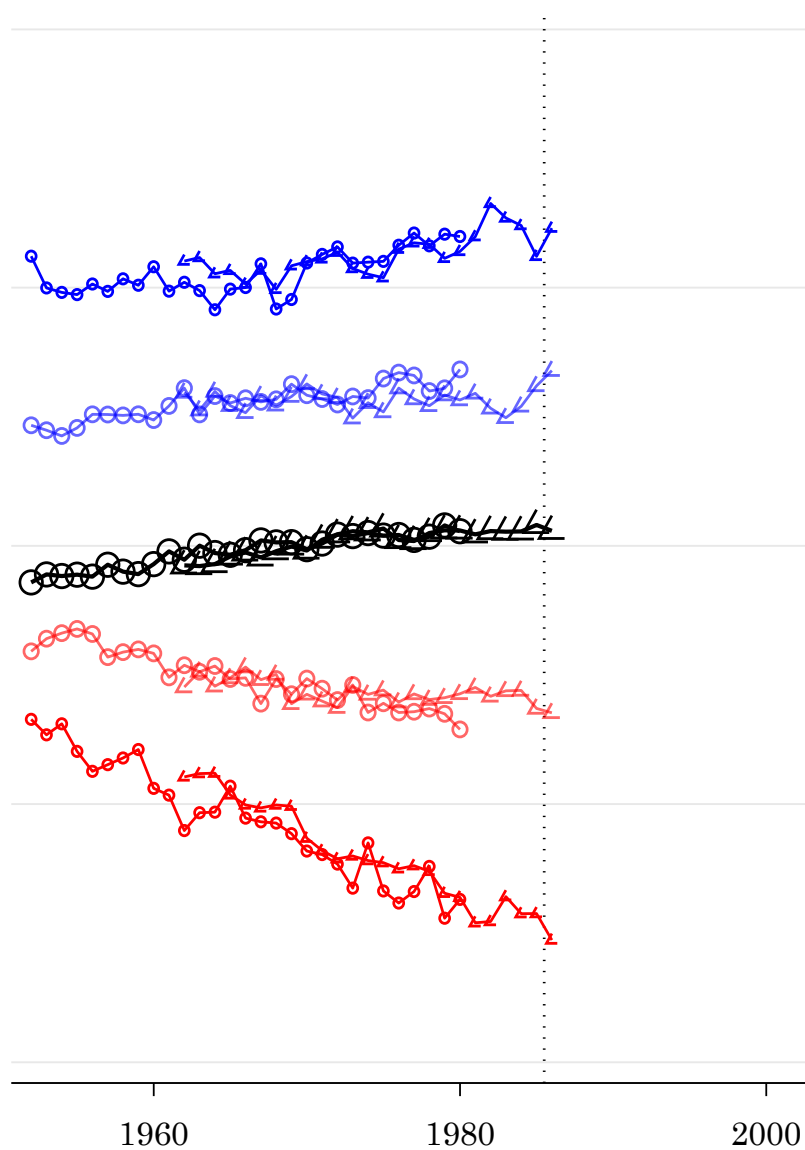
Inndeling i fem “klasser”

- **Laveste klasse:** Barn av foreldre som tilhørte den første desilen (de laveste 10 prosentene) i inntektsfordelingen i sin generasjon
- **Nest laveste klasse:** Barn tilhørende desilene 2 og 3 i foreldreinntektsfordelingen (de neste 20 prosentene)
- **Middelklassen:** Barn tilhørende desilene 4-7 i foreldreinntektsfordelingen (de 40 prosentene i midten)
- **Nest øverste klasse:** Barn tilhørende desilene 8-9 i foreldreinntektsfordelingen
- **Øverste klasse:** Barn tilhørende den aller øverste desilene

A. Men

B. Women

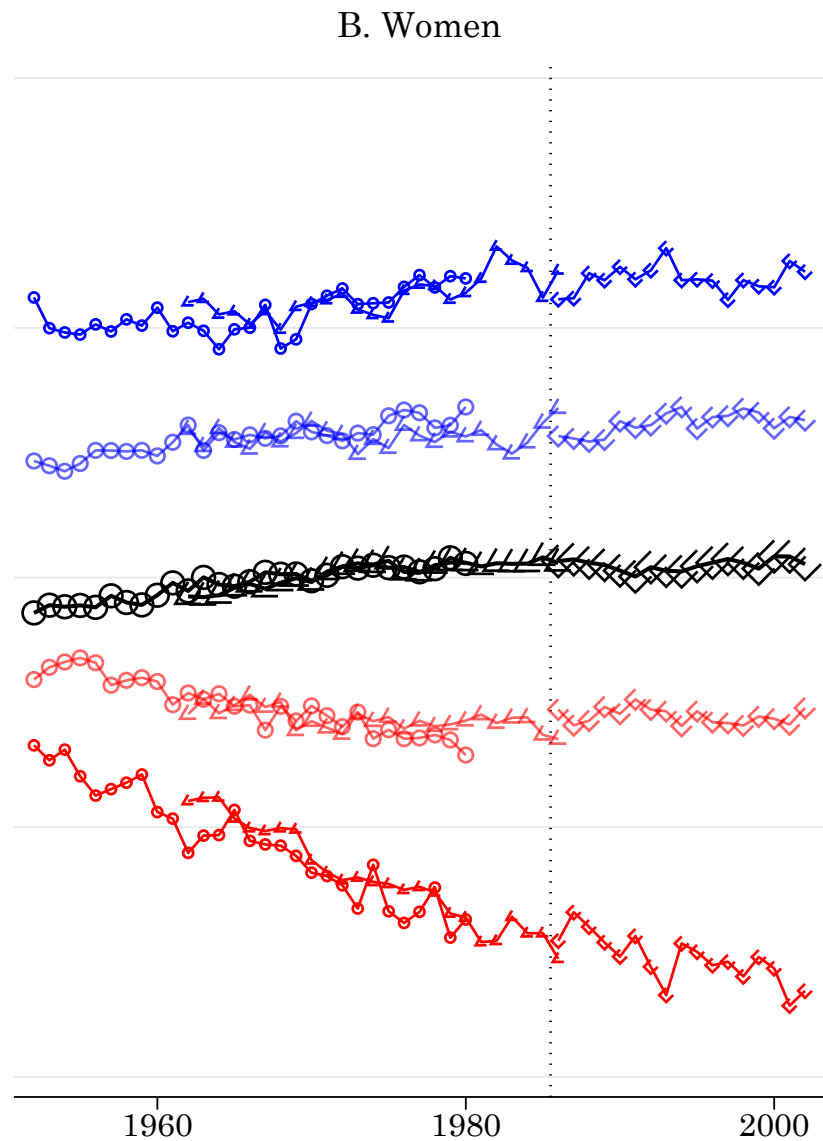
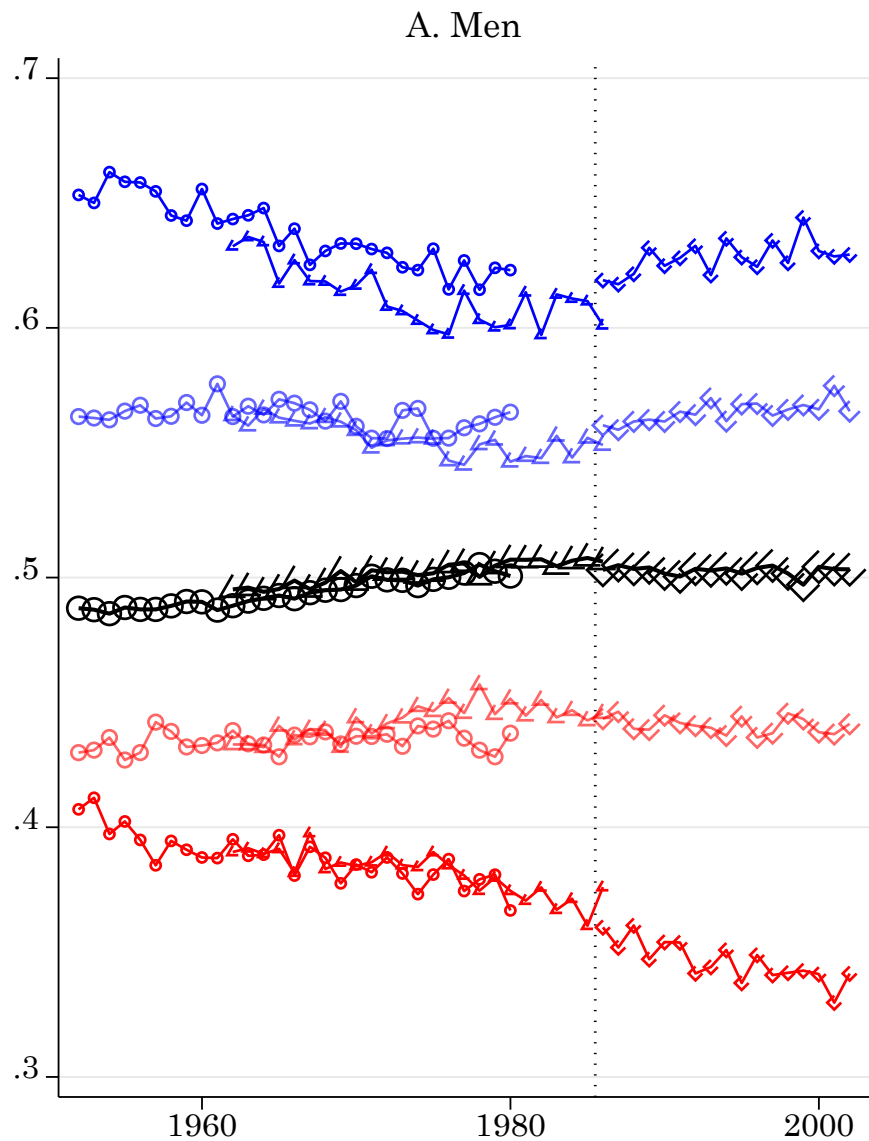

Inntektsrang i den kjønns spesifikke inntektsfordelingen på en skala fra 0 til 1 etter fødselsår og desil i foreldrenes inntektsfordeling.

Barnas inntekt målt ved alder 34-40 eller 28-34. Beste 3 år.

Foreldres inntekter målt ved alder 52-58 eller 42-48, Beste 3 av alle år.

From top to bottom: Decile 10, Deciles 8-9, Deciles 4-7, Deciles 2-3, Decile 1.
 Symbols: Circles: Own earnings 34-40, Triangles: Own earnings 30, Diamonds: GPA 16

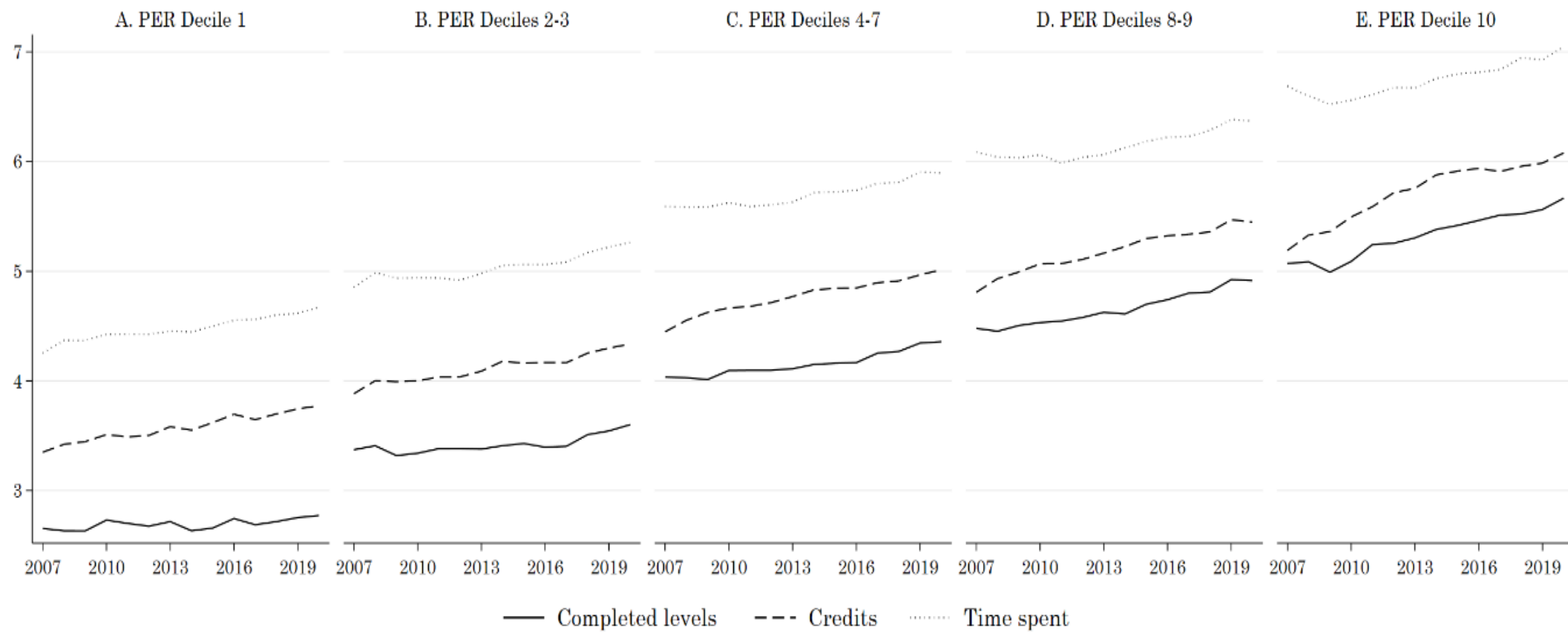
Inntektsrang i den kjønns spesifikke inntektsfordelingen på en skala fra 0 til 1 etter fødselsår og desil i foreldrenes inntektsfordeling.

Barnas utfall målt som inntekt ved alder 34-40 eller 28-34 (beste 3 år) eller som grunnskolepoeng ved alder 16.

Foreldres inntekter målt ved alder 52-58 eller 42-48 eller 34-40, Beste 3 av alle år.

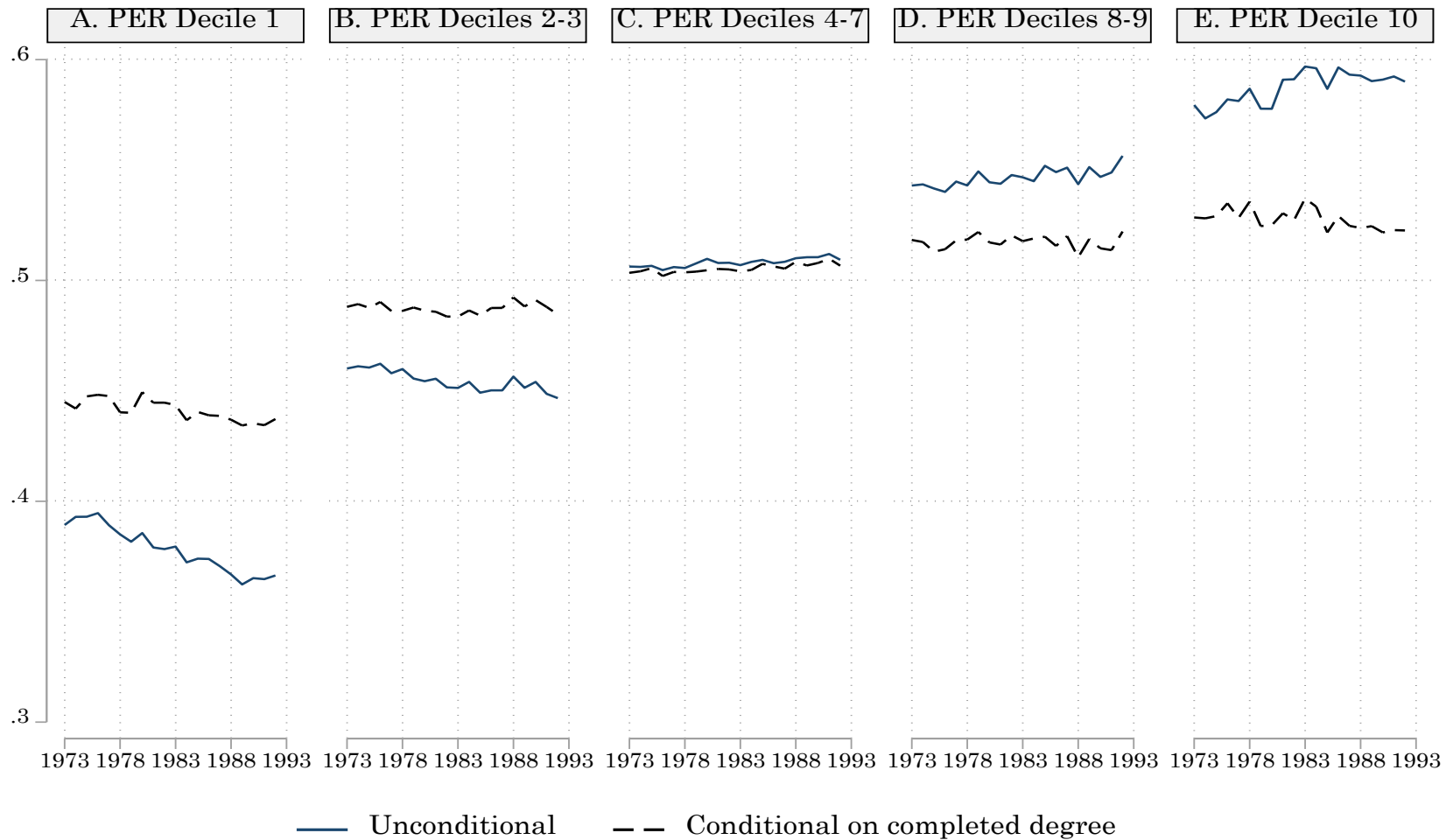
From top to bottom: Decile 10, Deciles 8-9, Deciles 4-7, Deciles 2-3, Decile 1.
 Symbols: Circles: Own earnings 34-40, Triangles: Own earnings 30, Diamonds: GPA 16

Utdanning etter familiebakgrunn (alder 28 år)

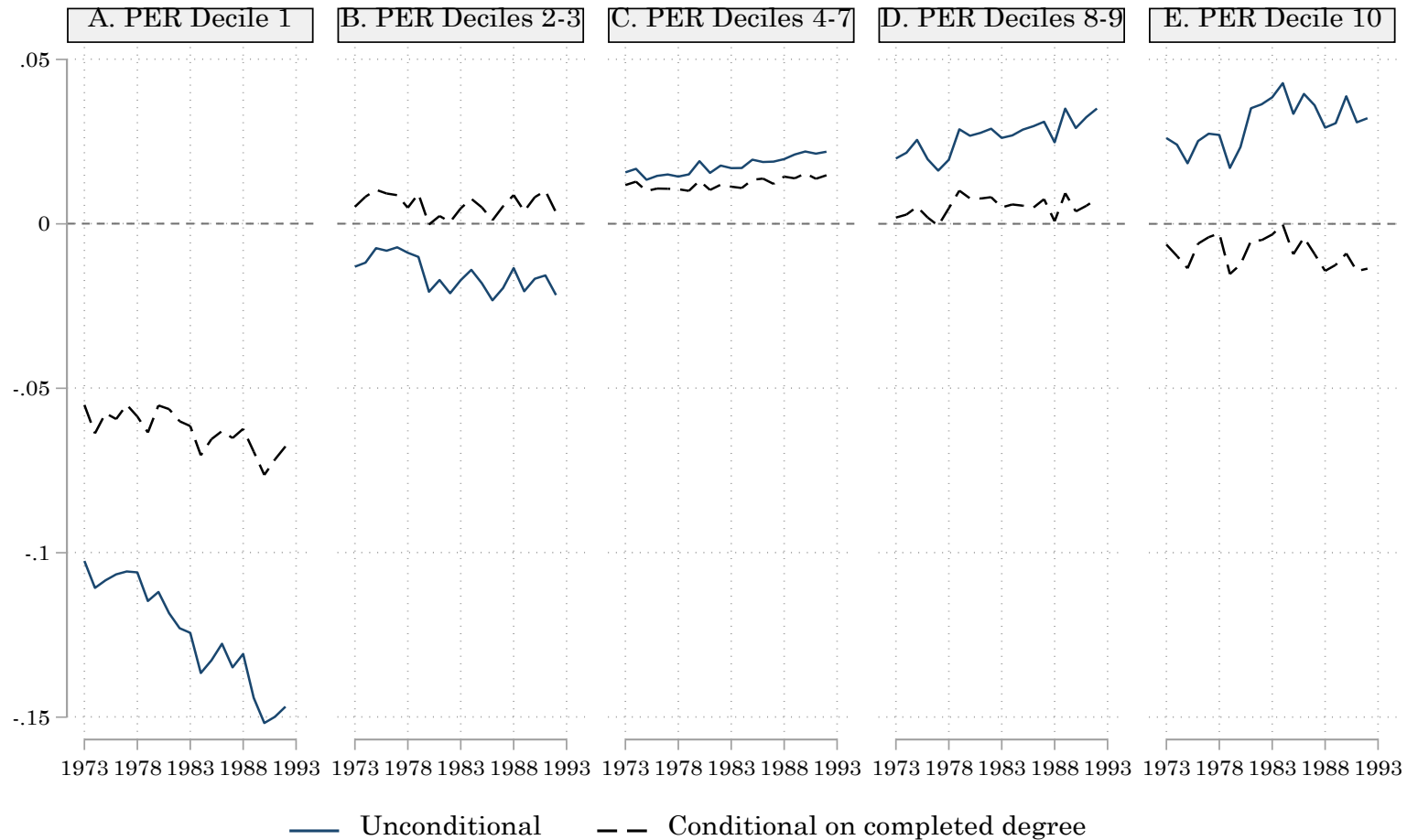

Antall år ikke-obligatorisk utdanning

Inntektsrang ved alder 30, betinget og ubetinget på egen utdanning

Syssestetstngsutvklng ved alder 30, betngtet og ubetngtet på egen utdanning

Når utdanning er viktig blir også familiebakgrunn viktig

Har vi gjort det viktigere enn det behøver å være?

Driver vi med «overutdanning»?

Om lag 40% av sysselsatte 30-åringene har høyere utdanning enn det som er påkrevet i sitt yrke

(Markussen, Nareklisvili, Røed: Overeducation and Economic Mobility, *Economics of Education Review* (2024))

Hva kan gjøres?

- Etablere alternative veier inn i arbeidslivet
- Fjerne unødvendige barrierer (utdannings –og karakterkrav), spesielt de som er motivert ut fra «prestisjehensyn»
- Avteoretisere (deler av) skolen
- Muliggjøre deltagelse i arbeidslivet også med «nedsatt arbeidsevne»
- Fornye «arbeidslinja» med mer vekt på etterspørselssiden i arbeidsmarkedet